

Welnu, meent Ds Couvée, door concreet ook met hem te spreken, dat mijn „liefde“ tot hem mogelijk wordt (of blijft) bij zulk geschied, als hij zich veroorloofde? En dat soortgelijke reactie niet eveneens ontstaat bij hen, die dit alles ook waarnemen? Maar nu in breder verband: We zijn er allen getuige van hoe door enkele publicisten wordt volhard in de publieke schending van o.a. het negende gebod en zulks zonder dat onze gemeenschap eendrachtig getuigt, dat te veroordeelen. Eerder het tegendeel! Dacht men, dat zóó de eendracht en de liefde gebouwd kunnen worden?

Augustus 1939.

A. SCHILDER.

De Kleine Catechismus van Zacharias Ursinus. (XIII.)

64. Wat is het Avondmaal des Heeren?

Het is de breking en het eten van het brood des Heeren, en de uitdeeling van Zijn beker in de vergadering der geloovigen, met de verkondiging van Zijn dood, door Christus ingesteld, opdat Hij hierdoor als door een zichtbaar pand en openbaar getuigenis ons allen, (zooveel als wij dit doen in waar geloof), vermane en bevestigte, dat Zijn lichaam niet slechts voor anderen, maar ook voor ons ieder in 't bijzonder, aan 't kruis gebroken, en Zijn bloed vergoten is, en door ons als de waarachtige spijs en drank des eeuwigen levens gegeten en gedronken wordt; en opdat wij onzerzijds verplicht worden, om het leven in Hem alléén te zoeken, en om te leven zooals het Zijn leden betaamt, en om elkander wederzijds lief te hebben.

65. Wat is dat, het lichaam van Christus eten en Zijn bloed drinken?

Het is met een waar geloof in Christus de vergeving der zonden en de gerechtigheid van God aannemen, wegens het in den dood overgegeven lichaam van Christus en Zijn vergoten bloed; en door den Heiligen Geest, die tegelijk in het lichaam van Christus, dat in den hemel is en blijft, en in ons, die op aarde zijn, woont, aldus met Christus ons Hoofd vereenigd worden, dat wij vleesch van Zijn vleesch en gebeente van Zijn gebeente zijn; en door één en denzelfden Geest, zooals de leden van ons lichaam door één en dezelfde ziel, met Hem leven en geregeerd worden.

66. Hoe is het mogelijk, dat de breking en het eten des broods en het uitveindig en lichamelijk gebruik van den wijn, ons verzekert van het innerlijk en geestelijk eten van Christus?

Daardoor dat de Heilige Geest onze harten tot vaster gelooven beweegt, door deze belofte van Christus, dat allen, die gelooven, en dit gebroken brood eten, en van den rondgedeelden beker drinken, allerzekerst door het lichaam van Christus, dat aan het kruis voor hen gebroken is, en door Zijn vergoten bloed gevoed en gedrenkt worden.

67. Waar wordt ons dit toegezegd?

In de inzetting van het Avondmaal, waar Christus het brood en den wijn Zijn lichaam en bloed noemt, welke aldus door de Evangelisten en den Apostel Paulus beschreven wordt: „Onze Heere Jezus Christus, in den nacht in welken Hij verraden werd, nam het brood, enz.“

Dezelfde belofte wordt overgeleverd, als Paulus het brood, dat wij breken, en den beker der dankzegging, dien wij zegenen, de gemeenschap van het lichaam en bloed van Christus noemt.

R.

G. B.

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Niet heelemaal juist.

IV.

In ons vorig artikel hebben wij gezegd, dat, wanneer Calvin leert, dat wij, door de beschouwing onzer goede werken, in het geloof worden versterkt, hij daarmee niet bedoelt, wat Prof. Ridderbos daaruit concludeert.

Calvin bedoelt niet, dat, wie twijfelt aan zijn kindschap, door de beschouwing zijner goede werken, tot zekerheid aangaande zijn kindschap gebracht wordt.

Maar dit wil hij ons leeren, dat een kind Gods, door de beschouwing zijner goede werken een klaarder inzicht krijgt in de grootheid van Gods goedheid; de horizon des geloofs wordt daardoor ruimer, de greep des geloofs wijder. Dat blijkt m.i. heel klaar uit de woorden van Calvin zelf.

Hij zegt: „Maar aangezien zij aan de vruchten der wedergeboorte het bewijs ontleenen, dat de Heilige Geest in hen woont, versterken zij zich niet weinighertoe, dat zij allen noodzakelijke gevallen de hulp Gods mogen verwachten, daar zij in zoo groote zaak ondervinden, dat Hij hun Vader is.“

Daar hebt ge het nu.

Daar is een mensch, die door het geloof alleen heeft aangenomen, dat hij een kind Gods is.

De benauwdheid komt in zijn leven.

Nu begint hij zichzelf te beschouwen, altijd in het geloof.

Daar vindt hij, met het oog des geloofs, de teekenen van het nieuwe leven.

En nu zegt hij: „wel, kijk, die God, die mij gaf het nieuwe leven, het leven der wedergeboorte, zou die mij ook niet voor het aardse leven,

in alle omstandigheden, geven wat ik noodig heb.“

Uit het meerdere besluit hij tot het mindere. Zoo komt de rust des geloofs over hem, onder alle omstandigheden, waarin het leven hem brengt.

Maar nog eens, in deze zelfbeschouwing, is hij telkens, geloovig, uitgegaan van het feit, dat hij, door genade, Gods kind is.

Dat kan ook niet anders.

Ik zeg nog eens, wat al uit den treure gezegd is, hoe kan een mensch, die niet staat in het geloof, ooit zijn werken onderkennen als vruchten van wedergeboorte.

Alleen, wanneer ik door het geloof heb aangenomen, dat ik Gods kind ben, eerst dan kan ik er zeker van wezen, dat mijn werken zijn openbaringen van mijn kindschap.

Waarom tracht Prof. Ridderbos nu eens niet ernstig de bezwaren, die tegen zijn beschouwing door ons en anderen zoo vaak zijn ingebracht, te weerleggen.

Laat Prof. Ridderbos nu toch eens duidelijk maken hoe een mensch, die op een oogenblik niet gelooft, dat hij een kind van God is, er toch zeker van kan zijn, dat zijn werken uitingen van dat kindschap zijn.

Ik heb grootelijks respect voor Prof. Ridderbos en ik waardeer de zachtheid, waarmee hij strijdt, maar dit acht ik een groot bezwaar in zijn polemie over het puntje, waarover het hier gaat, dat hij te weinig aandacht schenkt aan wat door anderen, met wie hij het niet eens is, ten bewijze van hun beschouwingen is bijgebracht.

Nu b.v. weer in zijn laatste artikel, in het Geref. Theol. Tijdschrift, over de dissertatie van Dr Jager van Voorthuizen.

En nu denk ik vooral weer aan het Schriftbewijs. Allicht zal Dr Jager zelf nog wel eens op dit artikel terug komen.

Maar ik wil toch graag in dit verband wijzen, op de manier, waarop Prof. Ridderbos te werk gaat met betrekking tot het Schriftbewijs.

Hij zegt: „Naar mijn overtuiging is de meening, dat voor het verkrijgen en genieten van de zekerheid des heils het letten op de openbaringen van het door God gewerkte nieuwe leven van wezenlijke beteekenis is, diep in de Schrift geworteld. Ik denk aan een plaats als 1 Joh. 2:3 „en hieraan kennen wij, dat wij Hem gekend hebben, zoo wij Zijne geboden bewaren“; aan het: „wij weten, dat wij overgegaan zijn uit den dood in het leven, dewijl wij de broeders liefhebben“.

Maar zal Prof. Ridderbos dergelijke Schriftuurplaatsen mogen gebruiken om te bewijzen dat een twijfelende ziel door de beschouwing zijner werken tot zekerheid gebracht kan worden, dan moet hij aantoonen, dat het in het verband om dat probleem gaat en dan moet hij laten zien, dat zij, die zoo'n tekst anders exegetiseeren, het mis hebben.

En dat doet hij niet.

Het gaat in de pericope, door Prof. Ridderbos aangehaald, heelemaal niet over twijfelende zielen. Het gaat over menschen, die de zonde aan de hand houden en toch zeggen, dat zij kinderen Gods zijn.

Zulke menschen zijn leugenaars, zegt Johannes, want iemand, die waarlijk kind van God is, zal bij zichzelf het nieuwe leven, dat God hem geschonken heeft, hierin openbaar zien worden, dat hij leeft naar Gods geboden.

Johannes denkt hier aan menschen, die gelooven en die, staande in dat geloof, het nieuwe leven in hun werken herkennen. Heel die probleemstelling: „ben ik wel een kind van God? Daarvan moet ik uit het beschouwen mijner werken zekerheid trachten te krijgen“; heel die probleemstelling is den apostel ten eenenmale vreemd.

Dat de Schrift verband legt tusschen de goede werken en het heil des Heeren (zooals Prof. Ridderbos zegt), wie ontkent dat?

Maar het bewijs, dat de Schrift tusschen die beide dit verband legt, dat men, in dagen van twijfel, uit het één tot het ander zou kunnen concludeeren, dat bewijs geeft Prof. Ridderbos niet en hij negt m.i. alles wat daartegen door ons en anderen telkens is aangevoerd.

Zoo komen wij niet verder.

Zoo loopen wij gevaar, dat Prof. Ridderbos' persoon en positie aan zijn beweringen een gewicht geeft, waarop zij, naar hun argumentatie, geen recht hebben.

Ik zeg nog eens, laat Prof. Ridderbos nu toch eens trachten, exegetisch (hij kan dat zoo goed) te laten zien, dat inderdaad de Schrift weet van een probleemstelling als deze: „iemand twijfelt aan zijn kindschap; hoe kan hij daarvan verlost worden; wel, daartoe kan hem dienen het beschouwen zijner goede werken“.

Daarna zal ik met dankbaarheid luisteren.

Laat hij, in 't algemeen, de argumenten, die in de laatste jaren in dezen strijd gebruikt zijn, eens grondig onder de oogen zien en trachten te ontzenuwen.

Daar hebben wij behoefte aan.

Ik wacht daar nog steeds op.

D. v. D.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Christendom en Economie.

IV.

„Christus en Zijn tijd.“

Nadat Lord Stamp in zijn boekje „Christianity and Economics“ een beschrijving heeft gegeven van de stoffelijke omstandigheden der Joden ten tijde van Jezus' omwandeling op aarde, stelt hij de vraag wat Christus omtrent het economisch leven leerde aan hen, die geregeld naar Hem luisterden. Men moet, zegt deze auteur, bedenken, dat Jezus zich tot de menschen van Zijn tijd richtte, en dat Zijn woorden dus in ieder geval op hun stoffelijk leven betrekking hadden.

Wanneer we, gaat hij voort, de Evangelien lezen, dan valt allereerst op, dat Christus dikwijls over de tegenstelling tusschen rijken en armen sprak, en op de ongelijke verdeling der goederen. Maar wanneer Jezus daarover handelde dan was dat meest om den rijke te wijzen op het groote gevaar van rijk te zijn. Zoo in de geschiedenis van den rijken jongeling, in de gelijkenis van den zaaiër, waarin de „verleiding des rijkdoms“ als een der oorzaken van de „verstikking van het Woord“ wordt genoemd, en in het vermaan: „wat haat het den mensch, zoo hij de geheele wereld gewint, en lijdt schade zijner ziel?“ Het verzamelen van goederen stelt Jezus tegenover het verkrijgen of bezitten van geestelijken rijkdom: „Vergadert u geen schatten op de aarde, waar ze de mot en de roest verderft... maar vergadert u schatten in den hemel...“. Maar de Heiland oordeelt niet, dat de rijke als zoodanig een „economisch of zelfs moreel kwaad in zijn omgeving is“. De rijke man van Arimathéa was een discipel van Jezus; Lazarus en zijn zusters, in wier huis Jezus zoo gaarne vertoefde, waren blijkbaar in goeden doen; Maria nam een pond zalf van onvervalschten zeer kostelijken nardus om de voeten van Jezus te zalven.

De geschiedenis van den rijken jongeling — onderwerp van vele beschouwingen, zegt Lord Stamp — is die van een „persoonlijk geval“, al blijkt daarin duidelijk het gevaar van bezit.

Jezus vertelt ook, dat de rijken soms op onrechtvaardige wijze hun goederen verzamelden, zoo in de geschiedenis van Zachéus den tollenaar, en wijst op de noodzakelijkheid van teruggave van het door onrecht verkregen bezit: Hij veroordeelt echter niet speciaal het verkrijgen van rijkdom zelf. Maar wel leert de Heiland, dat het geven een deugd is. Daarbij wordt niet over het economisch-sociale karakter der verdeling gesproken; het gaat hier om de waarde der persoonlijke handeling.

Verder veroordeelt Jezus misbruik van bezit; dit misbruik wordt met verlies gestraft. Lord Stamp noemt als voorbeeld de gelijkenis van de talenten en haalt den tekst aan: „Want zoo wie heeft, dien zal gegeven worden, en wie niet heeft, van dien zal genomen worden, ook dat hij heeft.“ In de gelijkenis van den verloren zoon wordt eveneens geleerd dat verachting van goederen ellende brengt. Maar wanneer het om geestelijke dingen gaat, gelden maatstaven van nauwkeurig financieel beheer, zegt de auteur, niet altijd. In het huis van Simon den melaatsche breekt een vrouw opzettelijk een kostbare albasten flesch met duren inhoud. En Jezus looft deze daad, terwijl de discipelen protesteeren, omdat zij daarin verkwisting zien.

Armoede ten aanzien van de dingen dezer wereld vindt (we volgen steeds Lord Stamp) soms „compensatie“ in geestelijken rijkdom (in dit verband wordt de Bergrede genoemd), ook wordt zij wel door rijkdom in het hiernamaals gevolgd. Dat leert de gelijkenis van den armen Lazarus. Over de sociale opheffing der armoede wordt echter niet gesproken: de armen hebt gij altijd met u. De armen worden geestelijk vertroost. En die vertroosting, zegt Lord Stamp, vindt mede haar oorsprong in het feit, dat de geestelijke leiders van het Joodsche volk de armoede als een onoverkomelijke hindernis beschouwden om aan de eischen der wet te voldoen. De Joodsche religie was er eene voor rijken. Christus leert echter dat vaak juist de rijkdom een groote belemmering is om den weg tot God te betreden, en niet de armoede. Daarom hoorden de armen Hem graag. Jezus nam de hindernis, die aan hen den toegang tot de Heerlijkheid (volgens de Farizeeën) versperde, weg. De arme weduwe wierp meer in de schatkdij dan de rijken, hoewel zij slechts twee kleine penningen kon geven.

Jezus erkende verder den eigendom van het land, en de betrekking tusschen heer en knecht. Zelfs de landheer, die ver van zijn land woonde, had recht op de vruchten, zooals de gelijkenis leert. En wanneer de huurders hun plichten niet nakwamen, kon de heer het contract verbreken.

Verschillende vormen van dienstbetrekking worden in de Evangelien genoemd: de betrekkingen

zelf worden
lijkenissen
heer aanne
tegenover
de gelijken
merkt ech
op, dat
heden stu
van die va
gen had, e
sen der se
bekent op
economisch
kan trekke
knecht, di
eerst zijn
kan eten
omdat hij
den schrij
leven, voo

Jezus le
grooter is
niet mag

De vers
nomische
vaard. De
over schu
koopers e
van schul
ook van h
lingen die
gen; de e
gesteld.

Zoo ga
van de E
bijzondere
kunnen
Christus
kingen v
vaardde,
speciale
een berus
den nadru
die ieman
kregen, n
niemand

mocht o
mocht nie
zij wetteli
zich me
niemand

ten werde
van de
aromatise
tot de sc
kend, ee
het zwa
de barm
moest me

Hoe popu
weest zij
woord z
der Rome
sche juk
was geen
hoogste
steem. He
ingevoerd
is dit be
keizer d

Ook v
sociaal-re
zich tege

Het is
Christus
van den
standighe
aan te m
groote b
in plaats
leven v
hadden v

Christe
misch s
een voor
niet dir
(Lord S
ernstige
wordt a
mening

Zij die
dat de
revolutie
op afzoi
tugen va
heeft H
Christen
den of r
men, en
naire da
gers en
tegen d
leefden

wereld.
Daarh
clusies,
maal n
leefde, 2